

SWOT kérdőívek összesítése – MRK válaszok

Az anonim kérdőívet a Magyar Rektori Konferencia Titkárságának közvetítésével 13 felsőoktatási intézmény töltötte ki a 67-ből, ez 19%-os válaszarány. Az egyes kérdésekre adott válaszok összesítése az alábbiakban olvasható.

I. Mik Ön szerint a MAB legfontosabb erősségei?

Szervezet

1. független szervezeti jelleg, a legfontosabb érték a felsőoktatás (részleges) minőségbiztosítási ellenőrzésének, hitelesítésének szakmai függetlensége
2. összetételi diverzitás a delegáló szervezetek révén
3. tagjainak többsége kvalifikált felsőoktatási szakember, vezetői tapasztalattal
4. elnöke és néhány szakbizottsága elkötelezetten minőségpárti
5. kiváló szakértői gárdával működik
6. a titkárság felkészült, lelkiismeretes, tapasztalt, segítőkész munkatársakból áll
7. nemzetközi kapcsolatrendszer és elismertség

Feladatok, hatáskör

8. nemzetközileg elismert minőséget biztosít
9. állami elismerést biztosít
10. megfelelő jogi háttere van

Eljárások

11. húsz év alatt folyamatosan fejlesztett, kidolgozott, letisztult, egységes akkreditációs rendszer
12. nemzetközi jó gyakorlatok és standardok alapján kialakított intézményi akkreditációs rendszer bevezetése és alkalmazása
13. egységes minőségi követelmények a magyar felsőoktatásban, amelyek harmonizálnak az európai felsőoktatási térség követelményeivel
14. időgazdálkodás: az eljárások és részlemeik az előzetesen megküldött útmutatókban leírtaknak megfelelően zajlanak
15. bírálati rendszere megbízhatóan anonim

Működés

16. a 20 éves működés közben felhalmozott tapasztalat
17. a felsőoktatás minőségéről alkotott filozófiájának következetes alkalmazása, az annak megfelelő gyors és nyilvános kiállítás minden szinten
18. rendszer- és tervszerű, jól szervezett, jól nyomon követhető működési tevékenység
19. a MAB határozatok nyilvánossága, az áttekinthető informatív honlap, korszerű tájékoztatási rendszer
20. informatikai háttér, a TIR és a www.doktori.hu adatbázis, egységes és naprakész információk a felsőoktatási intézmények minőségbiztosítási paramétereiről
21. nyitottság a fejlődésre, értékelési szempontok és dokumentumok folyamatos korszerűsítése
22. pontos, hatékony ügyintézés, jó a titkársági munkatársak felkészültsége, szakmai és morális hozzáállása

II. Mik a MAB gyenge pontjai? (Amiről a MAB tehet.)

Szervezet

23. összetétel [*a válaszoló nem adott részletesebb magyarázatot*]
24. nemzetközi kontextus
25. a **tagok felét a miniszter** választja ki és indoklás nélkül **visszahívhatók** – ez megfelelési kényszert és függőséget eredményez
26. a **főiskolák képviselőinek száma** a felsőoktatásban betöltött arányukhoz képest csekély
27. külső érintettek (elsősorban a **munkaadók**), valamint **külföldi szakértők** csekély mértékű bevonása a standardok kialakításába és az akkreditációs eljárásokba
28. a független szakértők kiválasztása (az ország kis mérete miatt) nehézségeket okozhat
29. kevés az állandó alkalmazott (titkárság)

Feladatok, hatáskör

30. az **oktatáspolitikában** betöltött kevésbé hangsúlyos szerepe
31. nem ritkán felettes **hatóságként** funkcionál, nem elégszik meg a minőségre vonatkozó álláspontjának megfogalmazásával [*lásd még 54-56.*]
32. a beadványok dömping jellegű kezelése (pl. új FSZ)

Eljárások, bírálati szempontok

33. nem igazán kimunkált az ESG-nek való [intézményi] megfelelés standardrendszere
34. túlságosan **bonyolult**, a „valós” helyzetet, valamint a felsőoktatást érintő gyors változásokat nem kielégítően figyelembe vevő szakakkreditációs rendszer
35. a szabályozók [*MAB bírálati szempontok?*] rendszeres változása és azok variánsainak **követhetlensége**
36. bár az egységesség érdekében indokolt a szigorú útmutató [*bírálati szempontok*], mégis gyakran **formálissá** illetve bonyolulttá teszi az intézményi akkreditációt
37. **nem kellő mértékű rugalmasság** a nemzetközi együttműködésben megvalósuló közös képzések akkreditációja terén
38. esetenként **nem elég gyors véleményezés** (szakértők késlekedése) és döntéshozatal

Működés

39. a **függetlenség** feltételeinek való megfelelés esetenkénti hiánya
40. a **tekintélyelv**et mind személyek, mind intézmények vonatkozásában nem tudta/tudja tökéletesen kiküszöbölni munkájából
41. az **akadémiai intézeti lobb**i érdekei dominálják a szakmaiságot, és generálják a kettős foglalkoztatást
42. a MAB tagok és a szakértők általában a **nagy egyetem**ek delegáltjai, akik gyakran hajlanak rá, hogy az értékelésekben és a döntésekben a fennálló felsőoktatási erőviszonyok megtartását és saját intézményük pozícióinak megerősítését képviseljék
43. a szakértők gyakran előítéletekkel rendelkeznek, **szubjektívek, elfogultak** egyes intézményekkel szemben
44. az intézmények képviselői gyakran képviselik **saját intézményük érdekeit** minősítő-értékelő munkájuk során
45. egyes szakbizottságok gyenge színvonalú professzori vagy szakindítási beadványokat is támogatnak [*válasz No.9., lásd még a következő észrevételt!*]
46. a plénum gyakran hoz a szakbizottságok és a szakértők véleményével ellentétes határozatokat, szigorú és jogos szakmai bírálatokat ír felül [*válasz No.9.*]

47. a hivatalos szakértők **szakértői képzetlensége**
48. a bírálatok **anonimitásából** fakadóan egyes bírálók **felelőtlensége**
49. az egyetemi tanári véleményezésekben nem veszi figyelembe az **intézményi sajátosságokat**, pontrendszere elvileg következetes és logikus, a pontozás mégis néha önellentmondóan **szubjektív**
50. a **határozatok indoklása** olykor sablonos, a nemleges indoklások nem adnak elég alapot a javításhoz, a felülvizsgálati kérelemhez
51. érthetetlen, hogy egy nem sok újdonságot tartalmazó ügyben (FSZ), ahol az intézményeknek komoly tapasztalatai vannak, 219 beadványból 47%-ban nem felelt meg minősítést dönt
52. az oktatói kreditterhelések nyilvántartásának hiánya

III. Melyek a MAB előtt álló legfontosabb fejlődési, előrelépési lehetőségek?

Szervezet

53. a **függetlenség erősítése**, a felsőoktatási minőségbiztosítás független szervezeteként való működés feltételeinek megteremtése és alkalmazása

Feladatok, hatáskör

54. **erősebb részvétel a jogalkotási folyamatban** (pl. szakok hallgatóinak létszám-meghatározása), jogalkotás-kezdemenyezés az értékelési tapasztalatok alapján
55. az **oktatáspolitikában** meghatározóbb szerepvállalás
56. **vétőjog megszerzése** meghatározott kérdésekben a minőség biztosítása érdekében
57. minőségelvű törekvéseinek korlátozására irányuló akciókat el kell(ene) hátrítani
58. ki kellene dolgoznia egy olyan javaslatcsomagot, amely hatékonyan korlátozná a magyar felsőoktatás minőségét különösen veszélyeztető képzési formákat (pl. FSZ képzés)
59. fontos lenne a minőségbiztosítási- és hitelesítési **vizsgálatok körének bővítése**, illetve a ciklusban bevezetett **korlátozások feloldása**
60. a MAB **szolgáltató jellegének** erősítése

Eljárások

61. az intézmények minőségi munkáját **objektíven mérő módszerek** kidolgozása
62. még objektívebb, mérhető **teljesítménymutatók** alkalmazása a minősítés során, elkerülve a minimális szubjektivitást is
63. a jelenlegi bemeneti és folyamatértékelésről a hangsúlyt fokozatosan a **kimenet értékelésére** kell helyezni, különösen fontos a diploma és PhD kibocsátási feltételek folyamatos vizsgálata
64. a **párhuzamos akkreditációs értékelések** további működtetése [lásd köv.]
65. a szakonkénti akkreditáció szétaprózott, felesleges, egy intézmény kari struktúrájában lenne célszerű akkreditálni a teljes kari képzési kínálatot
66. a minimum standardok meghatározása, az előakkreditáció megszüntetése, háromévente 1-1 kar, intézmény szűrőpróbaszerű akkreditációja
67. a **képzési szintek közötti különbségek** markáns meghatározása
68. a doktori iskolák működésében az aktív, de nyugdíjkorhatárt elért, szakmailag kiváló tőrzstagok tőrzstagságának fenntartása (jogszabályi változtatás is szükséges)

69. A tudományterületi besorolások sok esetben eltérnek a multidiszciplináris területek igényeitől, ezért a szakbizottságok és szakértők kijelölésénél még körültekintőbben javasolt eljárni. (Pl. az építészet egyaránt művészet és műszaki tudomány. A művészettörténet és az esztétika egyaránt olyan bölcsészettudomány, amely a művészetekkel foglalkozik, de nem művészeti besorolású terület. Az antropológia gyűjtőfogalommal megnevezett képzések oly összetettek, hogy nem férhetnek a tradicionális tudományterületi keretek közé.
70. **monitoring vizsgálatok** rendszerének további periodikus összehangolása
71. európai szintű akkreditációs folyamatok előmozdítása a **nemzetközi közös képzések** tekintetében
72. **nemzetközi szakértői bizottságok** szerepeltetése az akkreditációs folyamatokban (pl. a Balti országok nemzetközi akkreditációs rendszerének és tapasztalatainak megismerése, elemzése)
73. nemzetközi gyakorlat differenciált átvétele

Működés

74. a szakmai **függetlenség** a költségvetésben garantált **finanszírozási biztonsággal** párosul, ezért meg kell teremteni ennek jogszabályi feltételeit
75. a MAB tagok **pártatlanságának** erősítése, a még nagyobb mértékű **objektivitásra** és **következetességre** törekvés minden szinten
76. a szervezeten belüli felülvéleményezési gyakorlat kimunkálása és érvényesítése
77. **munkaadók, külföldi szakértők és a hallgatók** szervezett és rendszeres **bevonása** a standardok kialakításának folyamatába és az akkreditációs eljárásokba
78. az intézményi akkreditációhoz hasonló irányelveken alapuló, rugalmas szakakkreditációs rendszer
79. a felsőoktatási piacon felerősödő belföldi és nemzetközi versenyhelyzetben a tisztességes versenyt támogató hozzáállás kialakítása
80. az oktatói kreditterhelés nyilvántartásának kialakítása
81. eljárások gyorsítása

IV. Milyen veszélyekkel kell a MAB-nak szembenéznie?

Szervezet

82. **elveszíti függetlenségét**, politikai függőség
83. politikai támogatás csökkenése
84. az intézmény iránti **bizalom** gyengülése
85. **hitelesség**, elismertség sérülhet
86. parokializmus

Feladatok, hatáskör

87. **független értékelő szervezet helyett** a minisztérium (az Oktatási Hivatal) formális adminisztratív kiszolgálójává válik
88. **túlterjeszkedik** feladat-és hatáskörén, nem veszi figyelembe az intézményi autonómiát
89. álláspontja – a gyakorlati feltételek miatt – **súlytalanná válik**
90. **elveszti nemzetközi elismertségét**, ez ártana felsőoktatásunknak
91. nincs **kapacitása a szakmai akkreditációkra**
92. a megfelelő **erkölcsi és anyagi megbecsülés hiányában** nem tudja betölteni vállalt funkcióját, pl. nem képes megfelelő szintű szakértőket felkérni

Eljárások

93. a jelenlegi finanszírozási formában csupán a nagy költségvetésű felsőoktatási intézmények képesek a növekvő eljárási díjak fizetésére, és ez nem a minőségi szelekció irányába vezet
94. az eljárások (a működést korlátozó körülmények folytán) **bürokratikus, formális irányt vesznek**
95. az objektivitásra való hivatkozással a minőséget egyre inkább mennyiségekkel próbáljuk mérni
96. a minőségi mutatók között olyan univerzális paramétereket alkalmazunk, amelyek egyik felsőoktatási képzéshez sem illeszkednek (az egységes modellek általános használhatatlansága)

Működés

97. nincs törvényi garancia a MAB működésének **finanszírozására**, a finanszírozási problémák kedvezőtlen hatása a MAB tevékenységének minőségére
98. a **parciális érdekérvényesítés** lehetősége, érdekek hálója
99. **külső nyomás a döntéshozatalra**, mely ellentétesen hat az objektivitás, pontosság és pártatlanság elveivel
100. új típusú versenyhelyzet az intézményi finanszírozás változásai miatt – új típusú **konfliktusok**, a MAB eszközévé válhat a versenytársakkal szembeni fellépésnek
101. tudományos tevékenység szempontjából laikus erők befolyási szándéka

V. A MAB működésének legfontosabb korlátai (Amiről a MAB nem tehet.)¹

Szervezet

102. az **elnököt** nem titkos szavazással választja a plénum
103. nincs a tagok között a **munkaerőpiac** képviselője
104. a feladatok mennyiségéhez mért apparátus szűkösége

Feladatok, hatáskör

105. Köztudott, hogy **az új Nftv megvonta a MAB függetlenségét, nem tartalmazza az akkreditációt** (csak működési engedélyt említ), és **az intézmények számára nem ír elő minőségbiztosítási feladatokat**. Mit fog így a MAB értékelni?
106. a MAB vizsgálódási körének korlátozottsága
107. a MAB plenáris állásfoglalásainak felülírhatósága
108. a [MAB] érdekérvényesítési lehetőségei korlátozottak

Eljárások

109. a vizsgálatok **határidejének szűkösége**
110. az **Oktatási Hivatal közbeiktatása idő- és energiapocsékolást eredményez**
111. jelenleg nem folytatja a terv szerint a párhuzamos akkreditációs eljárásokat

Működés

112. **alulfinanszírozottság**, a szakértői díjazások méltatlan mértéke

¹ Erre a kérdőív külön nem kérdezett. Többben is a gyengeségek között soroltak fel a MAB számára külső korlátokat jelentő vonatkozásokat, ezeket foglaltuk ebben a külön pontban össze.